

da és un camp minat, ja que el periodista corre el risc de ser acusat de fer apologia del terrorisme. No es respecta la tasca dels periodistes i tota la informació relacionada amb aquest tema s'elabora partint dels canals oficials, com la policia o les investigacions judicials. Als qui volen anar al fons de la veritat, no se'ls dóna veu", opina Vinader.

Paral·lelismes. El cas de Xavier Vinader es podria comparar amb el de Pepe Rei, periodista d'*Egin* i d'*Ardi Beltza*, que ha estat detingut diverses vegades per presumpta col·laboració amb banda armada. Fins i tot el cas de De Juana Chaos, membre d'ETA condemnat recentment a dotze anys de presó per la publicació d'uns articles al diari *Gara*. Segons Vinader, el que passa a l'estat espanyol respecte a la informació sobre ETA és molt greu des d'un punt de vista de la llibertat d'expressió. "A Pepe Rei, per exemple, per voler donar la veu als de l'altre costat, li diuen que col·labora amb ells. Això no passa en cap país. És impensable que a Gaza, per exemple, detinguin un periodista per parlar amb algú de Hamàs; o a Irlanda del Nord, on no es criminalitza la BBC per parlar amb l'IRA. Per això, diaris com *Egin* o *Egunkaria* han estat prohibits, perquè donen veu als de l'altre costat. I a sobre en basc, que ja els fa sospitosos només per això."

Per tot plegat, Xavier Vinader diu que cal que la professió faci una mica de reflexió sobre aquest fet, ja que, segons ell, hi ha un excés de cofoisme i poca distància respecte dels polítics. "Un altre exemple molt greu és el que va passar amb els atemptats de Madrid el març del 2004. Com és possible que l'única font fos el govern d'Aznar? Com pot ser que els periodistes no tinguessin fonts properes a ETA per demanar-los directament si tenien res a veure amb l'atemptat?", es pregunta. Segons Vinader, els periodistes podrien contribuir a aclarir una mica el procés de pau al País Basc si tinguessin accés a fonts properes a la lluita armada. El mal de tot plegat és, segons ell, que sobre aquest tema s'informa a cop de comunicat, sense la possibilitat de contrastar res.

Xevi Camprubí

La gran aventura del Winnipeg

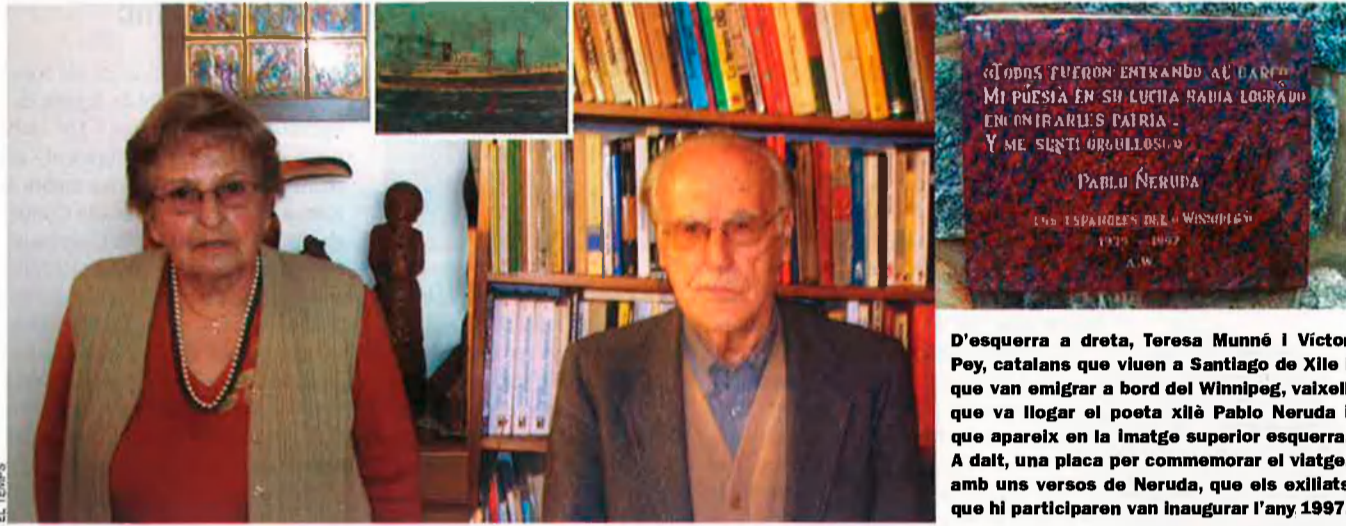
Acabada la Guerra Civil, un grup nombrós de refugiats republicans va aconseguir abandonar França i els horribles camps de concentració, gràcies a la intervenció de Pablo Neruda. El poeta llogà un vaixell, el Winnipeg, amb capacitat per a 2.400 persones, rumb a Xile. EL TEMPS ha localitzat dos dels refugiats per reviuir l'aventura.

Hi ha records impossibles d'esborrar. Els prop de cent supervivents que encara queden de la coneguda com a generació del Winnipeg ho saben bé. Ha plogut molt des de llavors ençà, però per a Víctor Pey, de noranta-un anys, sembla que va ser ahir. Des de la seva casa de Santiago de Xile, envoltat de llibres i escortat per un petit retrat del president Lluís Companys que penja de la paret, aquest exenginyer de la Generalitat evoca amb tot luxe de detalls l'episodi més transcendental de la seva vida. El 26 de gener del 1939, quan Barcelona va caure a mans de les tropes "nacionals", Pey tenia vint-i-quatre anys. La notícia el va sorprendre treballant a Vic. Aleshores decidí partir cap als Pirineus. Els gendarmes, però, el van detenir i el van portar als temuts camps de concentració del sud de Fran-

ça. "Eren condicions molt inhumanes -ressalta Pey-, pitjor que als camps de concentració nazis, va ser terrible. A la matinada passaven a recollir la gent que havia mort; vaig sobreviure de casualitat." El Govern francès del radical socialista Edouard Daladier, pressionat pel règim franquista d'una banda i pel nazi de l'altra, havia decretat el confinament dels prop de 500.000 espanyols que entre el 26 de gener i el 9 de febrer del 1939 havien travessat la frontera fugint de l'horror.

La mediació de Neruda. Des del seu Xile natal, Pablo Neruda, de trenta-quatre anys, estava informat del destí dels republicans espanyols. El 1933 havia estat cònsol a Barcelona i, del 1934 al 1936, a Madrid. D'aquesta etapa conservava molt bones amistats, entre les quals, la de Rafael Alberti. Un dia l'escriptor gadità li escriví una carta relatant-li el tracte tan inhumà que rebien els seus compatriotes a França. El Premi Nobel de literatura no s'ho pensà ni un minut. Convencé el president Pedro Aguirre Cerda, del Front Popular, de l'obligació que tenia Xile de solidaritzar-se amb els republicans. L'abril del 1939 el poeta xilè marxà cap a París per preparar el rescat. Hi anava com a cònsol especial per a la immigració espanyola. La intenció: llogar un vaixell, amb capacitat per 2.400 persones, per traslladar els refugiats republicans cap a Amèrica del Sud. Era el Winnipeg.

Una notícia al diari. Víctor Pey va ser precisament dels primers a inscriure's al Winnipeg. Gràcies a uns contactes de la seva família, s'havia pogut escapar del camp de concentració de Perpinyà. Estava en llibertat però sabia que en qualsevol moment el podien tornar a deportar a l'infern. En llegir un dia al diari que Neruda acabava d'arribar a França en missió humanitària va veure la llum al final del túnel. Hi havia altres països de Llatinoamèrica, com Mèxic o

D'esquerra a dreta, Teresa Munné i Víctor Pey, catalans que viuen a Santiago de Xile i que van emigrar a bord del Winnipeg, vaixell que va llogar el poeta xilè Pablo Neruda i que apareix en la imatge superior esquerra. A dalt, una placa per commemorar el viatge, amb uns versos de Neruda, que els exiliats que hi participaren van inaugurar l'any 1997.

Argentina, que també s'havien agermanat amb els refugiats espanyols pagant-los els visats però no el passatge del vaixell. Els tripulants del Winnipeg, en canvi, no havien de pagar res. Gran part de les despeses de la travessia corrien a càrrec del govern republicà a l'exili.

Foren moltes les dificultats amb què es trobà Neruda durant els preparatius del viatge. Un dia va rebre un telegrama del president Aguirre demanant-li que l'avortés. A Xile la dreta no parava d'alertar del perill que comportava l'arribada dels republicans derrotats que presumiblement –deien– anaven carregats de malalties i d'idees subversives. A més –insistien–, el país no estava en condicions de rebre'ls: s'estava tot just recuperant de les importants pèrdues materials i humanes que havia causat el gener del 1939 el terratrèmol de Chillán. Davant d'aquesta petició, Neruda, desesperat, demanà ajuda al ministre d'Afers Estrangers xilè, Abraham Ortega, que amenaçà de dimidir si el vaixell no arribava a bon port. La dimissió d'Ortega representava una greu crisi de govern que Aguirre no es podia permetre. El mandatari rectificà i Neruda va poder continuar amb la seva missió. Més endavant, però, el futur del Winnipeg tornà a penjar d'un fil arran d'un intent de cop d'estat a Xile que s'aconseguí frustrar a temps.

El dia de la partida. El 4 d'agost del 1939 va salpar del port de Trompeloup, a 50 quilòmetres de Bordeus, el Winnipeg. Hi havia 2.400 passatgers a bord. Víctor Pey recorda amb molta emoció aquell dia: "Quan el vaixell va comen-

çar a moure's, a la popa ja hi havia un grup de catalans cantant 'L'emigrant'. Va ser impressionant." A terra, acomiadant-los, Neruda i la seva esposa.

Entre els catalans cantant "L'emigrant" es trobava Teresa Munné, de dotze anys. Ara en té setanta-nou i la seva vellesa en una finca de Limache, una població a 90 quilòmetres de Santiago de Xile, sembla plàcida. La cançoneta xilena que desprèn el català que parla constata que queda lluny el dia que va partir del seu Martorell natal. La seva mare va ser de les poques dones que se'n van anar a lluitar al front per defensar la República. Les tropes "nacionals", però, avançaren posicions i no va tenir altra opció que fugir amb la seva filla cap a la frontera. Un cop a França, no van patir tantes penúries. "Els homes anaven als camps de concentració; les dones, tancades en cases particulars, sense poder sortir al carrer." Amb tot, "el Winnipeg –diu Teresa– va ser la nostra salvació; la gent volia fugir de França perquè sabia que la Segona Guerra Mundial estava a punt de co-

mençar". No anaven errats. La contesa esclatà un mes després, el 3 de setembre, el dia que van desembarcar a Valparaíso. "Va ser molt bonic –recorda–, al port hi havia gent esperant-nos amb banderes xilenes i republicanes."

A Xile, Teresa Munné va voler refer la seva vida sense buscar-se problemes. "Amb el meu marit, que era de dretes, no parlava de política". L'11 de setembre del 1973 va arribar el cop d'estat de Pinochet. A Teresa se li van tornar a aparèixer els fantasmes del passat: "Vaig conèixer les atrocitats de la Guerra Civil, però aquí va ser pitjor. Jo no tenia perquè sortir del país, a casa estàvem bé, però no podia ni veure ni sentir els horrors que es cometien." Qui sí que es va veure obligat a partir va ser Víctor Pey. Com a col·laborador que havia estat de Salvador Allende, va haver d'iniciar, per segon cop en la seva vida, un dolorós exili de disset anys que el portà a Veneçuela, el Perú i els Estats Units.

Antoni Janer
Santiago de Xile

Les voltes que dóna la vida

Qui hauria de dir a Pinochet que el malson de la seva vida seria un català supervivent del Winnipeg? El 1990 Víctor Pey va crear a Madrid la Fundación Presidente Allende. El 1996 la Fundació va interposar davant dels tribunals espanyols una querella contra l'exdictador per delictes de genocidi. Va ser arran d'aquesta querella que l'octubre del 1998 el jutge Garzón va dictar una ordre internacional d'arrest del general aprofitant que en aquell moment es trobava a Londres. Pinochet es lliurà de la justícia per raons de salut, però un cop a Xile res ja no seria igual. En l'actualitat, als seus noranta anys, encara no ha estat jutjat als tribunals, tot i que sí moralment, ja que ha deixat de ser intocable.